

„მზისა და მთვარის ყაბალახი“ – მეფე ერეკლეს სიმბოლური სახეხატი

შაიშმელაშვილი თამარ

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბილისი

DOI: <https://doi.org/10.52340/idw.2023.61>

აბსტრაქტი. „მზისა და მთვარის ყაბალახი“ მეფე ერეკლეს სიმბოლური სახეხატია, მეფისა, რომელიც ბაგრატიონთა დინასტიის წარმომადგენელია, ირმის ძუძუთია გაზრდილია და გვევლინება თამარის ძედ და პირველ ბაგრატიონად.

თამარის მსგავსად, ერეკლეც უყვარს ხალხს, სჯერა, რომ ცოცხლები არიან და გაჭირვების ჟამს, ისევ ისინი მოევლინებიან ერს მხსნელად. ამიტომაც, რომ მზის მეტაფორა ქართველ მეფეთა და, მათ შორის, ერეკლე მეფის დამახასიათებელი ატრიბუტია.

გასათვალისწინებელია ბაგრატიონთა სამეფო გვარის ღვთიური წარმომავლობის თეორია და ისიც, რომ მეფე ღმერთთან წილნაყარია, რჩეულობის ნიშნით იბადება. ქრისტიანული სიმბოლიკით, მზე ძე ღმერთია. ღმერთს შეეძარება ქრისტე, სამება. ერეკლეც ქრისტესთან წილნაყარია, მისი ზრდაკი საკრალური, ამირანული. ერეკლე ქართული მითოლოგიის გმირის სადარია, რომელსაც მზის და მთვარის გამოსახულება ჰქონდა მხრებზე.

ქიზიყელი დედაკაცის დატირებაშიც ერეკლე მეფეს „მზისა და მთვარის ყაბალახი“ ახვევია. ეს მეტაფორა, უწინარესად, ხაზს უსვამს „იესიან-დავითიან-სოლომონიან“ ბაგრატიონთა გვარის წარმომადგენლის რჩეულობას, იმავდროულად, ორი მნათობი - მზე და მთვარე ღმერთის, ქრისტეს, სულიწმინდის და, ზოგადად, სამების სიმბოლური სურათხატებია.

ერთი მხრივ, ყაბალახი მამაკაცური ღირსების გამომხატველია, მეორე მხრივ, ეს ყაბალახი მზის და მთვარისაა, ანუ ზეგარდმო მადლით ცხებულა და მეფეს ზეციურ სასუფეველში მიაცილებს.

რჩეულობის ნიშნით დაბადებული ერეკლე ოქროს კუბოში წევს, რაც ოქროს აკვნის ასოციაციას ბადებს („იქნებ აკვანში ის ყრმა წევს“), აკვანი და კუბო „ერთი მითოლოგიის განსხვავებული, სხვადასხვა კუთხიდან დანახული სიმბოლოებია“, მოვა დრო, კუბოს აკვანი შეცვლის... ესქატოლოგიური მოლოდინი ყრმის დაბრუნების იდუმალი მაცნეა... ამიტომაც, რომ ერეკლეს „მიწის ჩოხა-ახალუხი“ არ მოეზომება. მას მხოლოდ და მხოლოდ „მზისა და მთვარის ყაბალახი“ ბურავს, როგორც ზეციურ „სამლთო სტუმარს“ და უფლის განაყარ ძმას.

საკვანძო სიტყვები: მზე, მთვარე, დატირება, ქრისტიანული, მნათობელი.

მეფე ერეკლეს გარდაცვალებამ დიდი მეფის სახელი ლეგენდებით შემოსა. სოლომონ ლიონიძის ცნობილ „დატირებასთან“ ერთად განსაკუთრებული ხიბლით შემორჩა ისტორიას ქიზიყელი დედაკაცის დატირებაც, რომელიც ყურადღებას იქცევს არა მხოლოდ მაღალი მხატვრულობით, არამედ მოვლენის უაღრესად ემოციური წარმოსახვით, დიდი სიყვარულით მეფისა და სამშობლოსადმი. არ შეიძლება აქ „ხმით ნატირლები“ – სიმღერით ამოსათქმელი სამგლოვიარო ლექსები არ გაგვახსენდეს, როგორც ჟანრობრივი თვალსაზრისით, ისე სიკვდილთან დამოკიდებულების მარადიული თემების

აქცენტირებით.

სწორედ სიკვდილ-სიცოცხლის მარადიულ თემასთან შეხმიანებაა ქიზიყელი დედაკაცის „დატირება“, სადაც ლირიკული პერსონაჟის განცდა მძაფრდება მიმართვით: „მეფევ, ვაი ჩემს თავს მეფევ“! ეს მიმართვა რეფრენად გასდევს ყოველ სტრიქონს.

ჩვენი კვლევის მიზანია სტრიქონი, რომელიც, შეიძლება ითქვას, რომ დატირების კულმინაციური წერტილია:

„ისევ ჩემს ძმას ეცვას მიწის ჩოხა-ახალუხი

შენ კი გეხვიოს მზისა და მთვარის ყაბალახი“ (ჯავახიშვილი, 19).

სანამ უშუალოდ დაკვირვებას შემოგთავაზებდეთ, მინდა გითხრათ, რომ დატირება მთლიანად შეპირისპირების მხატვრულ ხერხზეა აგებული, დედაკაცი მოთქმის დროს, მეფესთან შეხმიანებისას, პარალელს ავლებს ძმასთან, ძალიან ახლობელ ადამიანთან – და მას იმეტებს „შავეთის მიწა-წყლისთვის“, ოღონდ მეფემ იცოცხლოს და არ გააღარიბოს „საქართველო ცალ ფეხზე სიარულით“.

სიტყვათა გადატანითი მნიშვნელობით აგებული ტროპული სახეები და მეტაფორები გამოარჩევს დატირებას. ძმას ეცვას მიწის ჩოხა-ახალუხი, შენ კი გეხვიოს მზისა და მთვარის ყაბალახი... – ამბობს ლირიკული გმირი.

„მიწის ჩოხა-ახალუხთან“ შეპირისპირებულ „მზისა და მთვარის ყაბალახს“, სიმბოლური დატვირთვა აქვს.

უწინარესად, უნდა ითქვას, რომ ყაბალახი და სინონიმური ფორმა – „ჩაბალახი“, ნიკორწმინდის XI საუკუნის სიგელის და არაერთი ისტორიული წყაროს მიხედვით, საომარი დანიშნულების თავსაბურავს ნიშნავს. ამის გარდა, ქართველი კაცისთვის თავსაბურავს განსაკუთრებული დანიშნულება ჰქონდა. ზოგადად, ქუდი – კახური იქნებოდა, სვანური, თუშური თუ ხევსურული, ანდა ყაბალახი – მამაკაცური ღირსების ატრიბუტი იყო (თავშიშველა ის მხოლოდ ტამარში თუ იქნებოდა) (აბზიანიძე, ელაშვილი, 2007:34).

ქუდი რომ სინდის-ნამუსის სიმბოლოა, ბერნსის ლექსის სტრიქონიც მოწმობს: „*კაცი ვარ და ქუდი მხურავს*, ქედს არ ვუხრი არავის“... ეს ლექსი ისე ოსტატურად გადმოაქართულა ჩინებულმა პოეტმა და მთარგმნელმა თამარ ერისთავმა და ისე მოერგო ქართულ სინამდვილეს, რომ შოტლანდიელის დაწერილი არც გეგონება.

მასასადამე, ყაბალახს, როგორც მამაკაცური ღირსების სიმბოლოს, ზემოხსენებული „დატირების“ სტრიქონში განსაკუთრებული ადგილი უკავია. საინტერესოა მისი მიმართება მზისა და მთვარის სიმბოლიკასთან.

ქართულ პოეზიასა და მწერლობაში მზის მეტაფორა ხშირად ქართველი მეფეების აღმნიშვნელია. თამარ მეფის ისტორიკოსის გადმოცემით, მას ჰქონდა „თუალნი ტბათაებრ მზისა შემცხრომელნი“. ჩახრუხადისთვის თამარი არის „მზე მცინარი, საჩინარი“ (ჩახრუხადე, [„თამარიანი“](#)), „ისტორიანი და აზმანი შარავანდედთანი“ კი მას ასე ამკობს: „*მზე იგი მზეთა*“ („ქართლის ცხოვრება“, 2008).

დავით აღმაშენებლის სულიერი მოძღვრის – არსენ ბერის „შესხმა“ დავით მეფეს ასე წარმოსახავს: „საჩინო ვითარცა მზე ვარსკვლავთა შორის“ (სურგულაძე, 1984), ხოლო თამარის კარის ისტორიკოსი გიორგი მესამეს უწოდებს: მზეს, მნათობთა შორის...

„ქრისტიანულ მწერლობაში მზე გამოყენებულია ვითარცა პოეტური შესამკობელი და მზით დასურათებულია ბრწყინვალეობა, შვენება, სიმართლე, ჭეშმარიტი ბედნიერება, შეუცვალებლობა, კეთილობა, თანასწორობა და ღმერთს პირდაპირაც ეწოდება მზე (და ფარი).

მზეს შეედარება ქრისტე, წმიდა სამება; თვითონ ქრისტე არის მზე; თვით სამება არის მზე“ (ნოზაძე, 1957).

ანუ მზე ძე ღმერთია, როგორც ვიქტორ ნოზაძე დასძენს, იესო ქრისტე განსხივოსნება (მათე 7,2) და ბრწყინვალეობა (გამოცხ. 21,23; 22,5) (იქვე).

დავით მეფსალმუნეც ბრძანებს: „ღმერთი არის მზე და ფარი“ (ფს. 83:12).

საინტერესოა მთვარის სიმბოლიკა ზვიად გამსახურდიასთან. მისი აზრით, „ეზოტერულ ქრისტიანობაში მთვარე – მნათობი სულიერად შეესაბამება სულიწმიდას, ისე როგორც მზე – მნათობი ძეს“ (გამსახურდია, 1991:119).

ამასთან, თუ მთვარე სულიწმინდაა, დატირების მიხედვით, მზისა და მთვარის ყაბალახი ასე შეიძლება წარმოვიდგინოთ: ღმერთის და სულიწმინდის, ან ქრისტეს და სამების ნათლის საბურველი.

ზოგადად, ცნობილია, რომ სამეფო გვირგვინი, რომელსაც საბა „სამეფო სახურავს“ უწოდებს, „ღმერთების რჩეულის“ განსაკუთრებულობის ხილული სიმბოლოა, ამ შემთხვევაში კი, ეს თავსამკაული მზისა და მთვარის ყაბალახია.

აქ გასათვალისწინებელია ბაგრატიონების გვარის ღვთიური წარმომავლობა და ისიც, რომ ისინი ბიბლიური დავით წინასწარმეტყველის სულიერ შთამომავლებად და ქრისტეს ნათესავეებად მიიჩნევიან. ანუ მეფე ღმერთთან წილნაყარია და რჩეულობის ნიშნით იზადება.

„დავით წინასწარმეტყველისა და უფლისა მიერ ცხებულისა შვილად წოდებულ ხელმწიფეო, მეფობაი და სათნობანიცა მისნი დაგიმკვიდრნენ ქრისტემან“, – ასე მიმართავს ამოტ კურაპალატს გრიგოლ ხანძთელი „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრებაში“ (მერჩულე, 9).

გიორგი I-ის დროინდელ მონეტაზე ეწერა: „მეფეთ, მეფე გიორგი – მესიის მახვილი“, დავით აღმაშენებლის ჯვარზე კი ამოტვიფრული იყო – „მზე ქრისტიანობისა“. ცნობილია ისიც, რომ თამარ მეფეს ღვთისმშობელთან აიგივებდნენ და სამების მეოთხე ჰიპოსტასად წარმოსახავდნენ...

საყურადღებოა ფარნავაზის ცხოვრება, რომელშიც ქართული სახელმწიფოს შექმნის ამბავია გადმოცემული, განსაკუთრებით მრავლისმთქმელია სიზმარი და ჭაბუკი ფარნავაზის მიერ მზის ხილვა. უკაცურ სახლში ჩაკეტილ ჭაბუკს ფანჯრიდან შესული მზის სხივი შემოერთყმება ტანზე და „განიყვანა სარკუმელსა მას. და ვითარ განვიდა ველად, იხილა მზე ქუე-მდაბლად, მიჰყო კელი მისი, მოჰყოცა ცუარი პირსა მ[ზ]ისასა და იცხო პირსა მისსა“ (მროველი, 1955).

ამირან არაბული ხევსურულ „ზისცვარს“ – რძეს, „მზის ცვარს“ ადარებს და აღნიშნავს, რომ მზის „ცუართან“ ზიარებული, მანამდე უჩინარი და უსახელო ჭაბუკი ზეგარდმო მადლს მისწვდა, სხვა სამყაროს მკვიდრად იქცა, სიწმინდითა და ძალმოსილებით აღივსო, რაც პერსპექტივაში მის გამეფებას მოასწავებდაო.

ამირან არაბული ხაზს უსვამს იმ ფაქტსაც, რომ სწორედ ფარნავაზი ითვლება საქართველოში პირველი სამეფო დინასტიის ხელდამსხმელად და მესაძირკვედ. „ასე, რომ მზიურობის ნიშნით გამორჩეული მეფის მიერ დაწყებულ აღმშენებლობით გზას ძალმოსილი გამგრძელებლები გამოუჩნდნენ მისი შთამომავლების, ე.ი. ბაგრატიონების სახით“ (არაბული, 2002:507).

რჩეულობის ნიშანი არა მხოლოდ მზე, არამედ მთვარეცაა. მითოლოგიაში ნაწილიანებად მიიჩნევიან, ბეჭებზე მზის და მთვარის გამოსახულებით დაბადებულები.

ასეთი ნაწილიანი ყოფილა ხევსურული მითოლოგიის გმირი თორღვა ძაგანი, „რომლის შობას ხევსურული ანდრეზი აკავშირებს ერთ-ერთი ბაგრატიონის ყოფნასთან შატილის თუ მუცოს საყმოში. თავისი მამისგან ჰქონდა მას გამოყოფილი საგვარეულო ნიშანი ნაწილისა – ჯვარი და ჰერალდიკურად განლაგებული მზე და მთვარე ბეჭებზე.

დიდებულობა დაუთქვეს, ბეჭებს უნახეს ჯვარიო,

მარჯვნივ მზე წერებულებიყვა, მარცხნისკე მთვარის ნალიო“ (კიკნაძე, 1996:175).

მზისა და მთვარის ნიშნები ზოგს ბეჭზე, ზოგს გულმკერდზე, ზოგსაც მხარზე აჩნდება. მანათობელია და შუქს გამოსცემს.

პროფესორ თემურ ჯაგოდნიშვილის წიგნში „მეფე ერეკლეს ეპოსი“ აღნიშნავს, რომ ერეკლეს დაბადება და მისი ზრდა უჩვეულო გარემოში ამირანულია, იგი წლობით კი არა, არამედ დღეებით და წუთობით იზრდება, გოლიათური ძალის პატრონია.

„ბატონიშვილს ერეკლესა,
ირმის ძუძუ უწოვია,
წყალი უსვამს ალგეთისა,
თრიალეთში უძოვნია
დაკარგულა საჩაღეში,
მონადირეს უპოვნია“ (შაიშმელაშვილი, 2020).

მკვლევარი შემთხვევით არ ამახვილებს ყურადღებას ერეკლეს ამირანულ ზრდაზე: ამირანს ხომ მხრებზე მზის და მთვარის გამოსახულება ჰქონდა. ერეკლე მეორე, ლაშა-გიორგის მსგავსად, ირმის ძუძუთია გაზრდილი. როგორც ზურაბ კიკნაძე აღნიშნავს, ყრმა ერეკლე არათუ იმეორებს თავისი წინაპრის, ლაშა გიორგის ანდრეზულ თავგადასავალს, არამედ მის ადგილსაც კი იკავებს, გვევლინება რა თამარის ძედ და პირველ ბაგრატიონად.

„ის არის პირველი და ამავე დროს უკანასკნელი: ის იწყებს ისტორიას და ისვე ამთავრებს მას; თამარსა და ერეკლეს შორის უკიდურესად შეკუმშულია წუთისოფლის დრო-ჟამი; ისე რომ, ერეკლეს გარდა, ბაგრატიონთა დინასტიის სხვა წარმომადგენელს არ რჩება ადგილი. საყმოს ცნობიერებაში თამარი და ერეკლე ერთჯამობაში არიან მოქცეულნი: „ხალხს სწამს, რომ მეფე ერეკლე და თამარ მეფე ცოცხლები არიან ღმერთთან და როცა გაუჭირდება საქართველოს, მიემშველებიანო“ (კიკნაძე, 1996:176).

ერეკლე ქრისტესთან წილნაყარობას და მის განსაკუთრებულობას ხალხური პოეზიიდან ეს სტრიქონებიც ცხადყოფს:

„ზეცას წავიდა ღმერთთანა,
ქრისტესთან წილნაყარია“ (ჯაგოდნიშვილი, 2021:133).
ანდა:
„არ მოკვდა, ღმერთთან წავიდა,
ძმა არის განაყარია“ (გაიშვილი, 1942:69).

ნიშანდობლივია, რომ ერეკლე მეორე დაკრძალულია სვეტიცხოველში, რომელიც გრაალის ტაძარია. „ქრისტეს კვართი და გრაალი განუყრელია“ (ბაქრაძე, 2004:467). ხალხურ ლექსში, რომელიც ერეკლეს მიცვალებას გადმოგვცემს, უჩვეულო გარემო იხატება: თეთრ საყდარს გვერდზე ჩაუდის მტკვარი. კელაპტარი ანთია ოქროს ჭიქაში, კუბოც ოქროსია და შიგ ბაგრატიონის გვარის წარმომადგენელი წევს.

„მცხეთას დგას თეთრი საყდარი,
გვერდზე ჩაუდის მტკვარიო,
იქა დგა ოქროს ჭიქაი,
შიგ ნათობს კელაპტარიო.

იქვე დგას ოქროს კუბოი,
გამოსახული ჯვარიო.
კუბოში ჩაუწვენავის

ბაგრატივნისა გვარიო“ (სიხარულიძე, 1949:182).

ზურაბ კიკნაძის დაკვირვებით, თუ ანდრეზული თვალით შევხედავთ „ოქროს კუბოს“, მასში ამოვიცნობთ „ოქროს აკვანს“. ისინი მონაცვლეობენ ვარიანტულად. ბეთლემის მონასტერში ოქროს აკვანში წევს ყრმა, რომელსაც მოღუღუნე მტრედები არწევენ.

„ასევე ვიცნობთ ბაზალეთის ტბის ოქროს აკვანს გამოუცნობი ყრმითურთ, რომელიც ქვეყნის ფერისცვალების ესქატოლოგიურ მოლოდინს განასახიერებს. აკვანი და კუბო – ადამიანური ყოფიერების დასაბამი და დასასრული, როგორც ერთი მითოლოგიის განსხვავებული, სხვადასხვა კუთხიდან დანახული სიმბოლოები, ენაცვლებიან ერთმანეთს ხალხურ წარმოდგენებში, რომელთაც, თავის მხრივ, რეალურ სინამდვილეში აქვთ შესატყვისი“ (კიკნაძე, 2010:68-85).

ასე რომ, რჩეულობის ნიშნით დაბადებულ ერეკლეს, ირმის ძუძუ აქვს ნაწოვი, **ქრისტესთან წილნაყარი და მისი განაყარი ძმაა. მზე და მთვარე ერეკლე მეფესთან კავშირში ნახსენებია სოლომონ ლიონიძის დატირებაშიც:** „მზე და მთვარე იმისი ბედნიერის ლამქრობაში ხანდაზმულნი არიან“ (იოსელიანი, 1893: 68), დღისით მზე და ღამე მთვარე „მეფის ირაკლის გამარჯვებულს დროშას წინ უძღოდენ“ (იქვე).

ავტორი ეუბნება მზეს, რომ ერეკლე, რომელიც „მიწიერი ღამიანი ქართლის“ მზეა, ვეღარ ხედავს მის ბრწყინვალეებას. იგი ზეციური ძალების „სამღთო სტუმარია“. უერეკლეოდ ეს ქვეყანა უმზეო და უნათლო, ღამიანი ქართლია:

„დაბნელდი, მზევ, რომელსა გაქვს მოსწავებული დაბნელებით ჭირის უფლობა, რომ მზე მიწიერი ღამიანის ქართლისა, მეფე ერეკლე, შენს ბრწყინვალეებას ვეღარ ხედავს. *ზეციურნო ძალნო*, აქამდის თქვენი დღესასწაულობით მასპინძელი, ახლა თქვენი სამღთო სტუმარი მეფე ერეკლე გესტუმრათ“ (იოსელიანი, 1893:68).

დიახ, ესტუმრათ, სვეტიცხოვლის ტაძარში ცად ამაღლდა და „ზეცას წავიდა“ ბაგრატიონთა დინასტიის უკანასკნელი დიდი ხელმწიფე. ამიტომ მოსავს მას მზისა და მთვარის ყაბალახი, რჩეულობის ნიშანი, და რომ ის აუცილებლად „დაბრუნდება, როგორც მესია“ (კიკნაძე, 1996:176).

ლიტერატურა:

1. აბზიანიძე, ზ. ელაშვილი, ქ. (2007). სიმბოლოთა ილუსტრირებული ენციკლოპედია. II. „ბაკმი“.
2. არაბული, ა. (2022): „ბაგრატიონთა საგვარეულოს „ღვთისნებითობის“ თეორია და ხალხური სიტყვიერება“. „ლიტერატურული ძიებანი“. XXIII. თბილისი: „მერანი“.
3. ბაქრაძე, აკ. (2004). „თხზულებანი“. II. თბილისი.
4. გამსახურდია, ზ. (1991). „ვეფხისტყაოსნის სახისმეტყველება“. თბილისი: საქ. მეცნიერებათა აკადემიის რუსთაველის სახელობის ქართ. ლიტ. ინსტიტუტის გამომცემლობა.
5. იოსელიანი, პ. (1893). „ცხოვრება მეფე გიორგი მეცამეტისა და საქართველოს რუსეთთან შეერთება“. თბილისი: სტამბა ექვთიმე ივ. ხელაძისა.
6. [კიკნაძე, ზ.](#) (2010). „სამი ეტიუდი თამარის მითოსიდან“. [ქართული წყაროთმცოდნეობა](#). XII. თბილისი.
7. კიკნაძე, ზ. (1996). „ქართული მითოლოგია“. I. „ჯვარი და საყმო“. ქუთაისი.
8. ლიონიძე, ს. „მოთქმით ტირილი საქართველოს მეფის ღერკულეს ნეტარების ღირსისა“, <http://www.nplg.gov.ge/civil/statiebi/saskolo/solomon-lioniZis-sityva.htm>
9. მერჩულე, გ. „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება“, http://saunje.ge/index.php?id=1495&option=com_content&lang=ru

10. მროველი, ლ. (1955). „ცხოვრება ქართველთა მეფეთა“. [https://wikisource.org/wiki/%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%9B%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%98_%22%E1%83%AA%E1%83%AE%E1%83%9D%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%90_%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%97%E1%83%90_%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A4%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%90%22_\(1955\)](https://wikisource.org/wiki/%E1%83%9A%E1%83%94%E1%83%9D%E1%83%9C%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%9B%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%98_%22%E1%83%AA%E1%83%AE%E1%83%9D%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%90_%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%95%E1%83%94%E1%83%9A%E1%83%97%E1%83%90_%E1%83%9B%E1%83%94%E1%83%A4%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%90%22_(1955))
11. ნოზაძე, ვ. (1957). „ვეფხისტყაოსნის მზისმეტყველება“. სანტიაგო დე ჩილე: ავთანდილ მერაბაშვილი. https://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/2817/1/VefxistyaosnisMzismetkveleba_1957.pdf
12. სიხარულიძე, ქ. (1949). „ქართული ხალხური საგმირო - საისტორიო სიტყვიერება“. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
13. სურგულაძე, ი. (1984). „ქართული სამართლის ისტორიის წყაროები“. თბილისი: „საბჭოთა საქართველო“.
14. ფსალმუნნი 83. ფსალმუნნი, ძველი აღთქმა. <https://www.orthodoxy.ge/tserili/gadasatseri/dzveli/fsalmunni/fsalmunni-83.htm>
15. შაიშმელაშვილი, თ. (2020): „ეს ჩვენი მეფე ერეკლე“ - მონარქი, რომელმაც გაუსწრო თავის ეპოქას“. „ანეული“, 3:4-9.
16. ჩახრუბაძე, „თამარიანი“. <https://library.iliauni.edu.ge/wp-content/uploads/2017/03/44.thamariani.pdf>
17. ცაიშვილი, ს. (1942). „ერეკლე მეფის გმირული სახე ხალხურ შემოქმედებაში“. თბილისი.
18. ჯაგოდნიშვილი, თ. (2021). „ერეკლეს ეპოსი“. თბილისი.
19. ჯავახიშვილი, გ. „ერთი დატირების ირგვლივ“, <https://www.georoyal.ge/?MTID=101&TID=77&id=1825>

"Kabbalah of the Sun and the Moon" – symbolic images -icons of King Heraclius

Shaishmelashvili Tamar

Georgien Technical University, Tbilisi

Abstract

"Kabbalah of the Sun and the Moon" is a symbolic portrait of King Erekle, who is a representative of the Bagration dynasty, who with deer's milk grew up. He appears as the son of Tamar, and the first Bagration.

Like Tamar, Erekle is loved by the people, they believe that they are alive and that in the time of need, they will appear again as the savior of the nation. That is why the metaphor of the sun is a characteristic attribute of Georgian kings, including King Erekle.

We must take into account the theory of the divine origin of the royal family of Bagrations, as well as that the king is born with the sign of chosen one.

In Christian symbolism, the Sun is the Son of God. God is compared to Christ, the Trinity. Heraclius is also the brother of Christ, and his growth is sacred, as is the growth of Amiran. Erekle looks like a hero of Georgian mythology, who had the image of the sun and the moon on his shoulders.

Irakli is covered by the "Kabalak of the sun and the moon" in „The weeping of the Kizikeli woman“. This metaphor, first of all, emphasizes of the representative of the "Iesian-Davidian-Solomon" Bagration family, at the same time, the two luminaries – the sun and the moon – are symbolic images of God, Christ, the Holy Spirit, and, in general, the Trinity.

On the one hand, Kabbalah is a symbol of manhood, on the other hand, this Kabbalakh is of the sun and the moon, and will lead the king to the heavenly kingdom.

Erekle, born as a chosen one, with a special sign, lies in a golden coffin, which gives rise to the association of a golden cradle ("Maybe that child is lying in the cradle"), the cradle and the

coffin "are different symbols of the same mythologem, seen from different angles", the time will come, the cradle will replace the coffin...

The eschatological expectation is the mysterious herald of the return of the child...

That is why "Chokha-Akhalukh" is not intended for Erekle. Only the "Kabbalah of the sun and the moon" covers him as a heavenly "divine guest" and the Lord's brother.

Key words: Sun, Moon, To cry, Christian, Shining